

ПРЕДИСТОРИЯТА

По пътя към Европа...

Първият контакт на България с ЕО датира от 1988 г., когато страната ни връчва в Брюксел вербална нота за установяване на официални отношения с Общността. Същата година се установяват дипломатически отношения с ЕО и се постига съгласие за акредитиране на български посланик. През април 1986 г. започват официалните преговори между България и ЕИО за сключване на Споразумение за търговско-икономическо сътрудничество, което става факт близо година по-късно. Документът, подписан от Андрей Луканов, предвижда договарящите се страни да получат взаимно статут на най-облагодетелствана нация. През 90-те години започва нов етап в отношенията ЕО-България. Първ официален представител на България към Общността през 1990 г. става Атанас Гинев. Същата година Великото народно събрание приема решение, с което изразява желанието на България да стане пълноправен член на ЕО.

След подписването на споразумение с ЕИО, отношенията Европейска общност-България продължават с двугодишни преговори, завършили с подписването на Договор за асоцииране на България към ЕО на 8 март 1993 г. в Брюксел. От българска страна подпис под историческия документ полага премиерът Любен Беров. Същата година договорът е ратифициран от Народното събрание на България. След последователното му ратифициране от страните-членки, той е одобрен от Съвета на министрите на ЕС и влиза в сила на 1 февруари 1995 г.

Президентът Желю Желев и министърът на външните работи Георги Пирински връчват молба за членство в ЕС на срещата на високо равнище в Мадрид през декември 1995 г.

Решение за откриване на официалните преговори за присъединяване на България,

Литва, Латвия, Румъния, Словакия и Малта приемат лидерите на ЕС на среща в Хелзинки през декември 1999 г. През март 2000 г. България отваря първите 6 преговорни глави за присъединяване към ЕС. През декември същата година страната ни е извадена от "Списък 101". Към декември 2002 г. са отворени всичките 30 теми за преговори, от които 23 са условно закрити.

В Копенхаген България получи своята пътна карта, в която се отразява желанието ни за членство в Европейския съюз от началото на 2007 г. Успоредно с това правителството отчита нап-редък по водените преговори, основно със затварянето на преговорни глави. Липсват достатъчно подробности за поетите ангажименти, за стратегията и програмите за изпълнението им, за цената и тежестта върху бизнеса и обществото, за източниците на публични и частни инвестиции. Това особено важи за все още незатворените глави, които могат с основание да се квалифицират като най-тежките и скъпи, една от които е "Околна среда".

Прегледът на състоянието на законодателството към края на 2002 г. показва, че в общи линии са приети основните рамкови закони и повечето под законови актове в областта на околната среда. Миналата година обаче ще се запомни със забавяне на темпа (не са приети 2 закона - за генно модифицираните организми и за управление на отпадъците, и 15 под законови акта от програмата за годината) и най-вече със сериозни отстъпления от основни принципи и вече завоювани позиции. Най-драстично нарушение на европейските принципи е даването на права на министъра на околната среда да регулира реда за извършване на оценката на въздействие върху околната среда, както и да изключва определени проекти от обхвата ?. Това е сериозно връщане към годините, в които целесъобразността доминираше над законността.

За разлика от общо положителната оценка за състоянието на екологичното законодателство прилагането му на практика почти отсъства. За прилагането на цялото законодателство ще са необходими огромни инвестиции в публичния и частния сектори. Тези инвестиции не са самоцелни за членството в ЕС, те са необходими за опазване и подобряване на здравето и живота ни. В експертните оценки след 1997 г. стойността на тези инвестиции надхвърля 8 млрд. евро, като не са отчетени някои сектори.

За изграждането на пречиствателни станции за отпадни води (ПСОВ) например се очаква да са необходими над 2 млрд. евро, а поддръжката им да е 78 млн. евро годишно. За намаляване на замърсяването на въздуха от автомобилния транспорт са необходими инвестиции над 1.770 млрд. евро, а за последваща поддръжка - 372 млн. евро годишно. За ограничаване на емисиите от летливи органични съединения - над 70

млн. евро (повече от 300 ще са засегнатите предприятия).

Как Министерството на околната среда и водите отговаря на това предизвикателство? Двата основни източника за финансиране на екологични проекти са пред присъединителният фонд ИСПА (отворен за България през 2000 г.) и Националният фонд за опазване на околна среда (НФООС). Досега по ИСПА са одобрени 10 проекта на обща стойност 187.7 млн. евро, като 138 млн. евро от тях са гранд, а останалите са осигурени от бюджета. До този момент обаче не е започнало изпълнението на нито един проект и най-оптимистичният вариант за начало е лятото на 2003 г.

Основният национален източник за финансиране на екологични проекти (освен държавния бюджет) беше НФООС. За съжаление още през 2001 г. беше допуснато закриването му. С това се нанесе сериозен удар по инвестиционните възможности в областта на околната среда. През 2001 г. от акумулирани 70 млн. лв. в инвестиционни проекти са вложени 45 млн. лв., а през 2002 г. - едва 15 млн. лв., като броят на обектите намалява 10 пъти.

Буксуват и повечето проекти, свързани с решаването на "миналите" екологични щети. Това са нанесените поражения на околната среда от предприятията преди приватизацията им. Действията по отстраняване на тези щети са за сметка на държавата, която взе заем от 50 млн. долара от Световната банка, но почти липсват действия за усвояването им.

Ако България беше хвалена с темпа на хармонизиране на законодателството след 1997 г. и това доведе до започване на преговори през 1999 г., то със сигурност ще трябват успехи и в прилагането за завършване на преговорите и членство. Съществен елемент от тези успехи, а и критерий за готовността ни за членство е възможността за усвояване на средствата от международните финансови институции. Поради тази причина липсата на адекватни национални инвестиции и не усвояването на международните инвестиции в областта на околната среда поставя изобщо под съмнение възможността на България да постигне целта за присъединяване към ЕС на 1 януари 2007 г.

СУВЕРЕНИТЕТЪТ

И до колко България го има и в момента...

Прехвърляне на суверенитет от държавите-членки върху ЕС

В рамките на ЕС е общоприето, че прехвърлянето на суверенитет от държавите-членки върху институциите (т.е. предоставяйки им правомощия и компетентност в определена област) е част от основата за осъществяването на ефективна интеграция. Този факт многократно е потвърждаван в решенията на Европейския съд, като още през 1964 г. в решението по делото "Коста срещу Енел" заявява: "Създаването на общността... с действителни права, произтичащи от ограничаването на суверенитета или от прехвърлянето на правомощията от държавите към общността, държавите-членки са ограничили своите суверенни права, макар и в определени области, и по този начин са създали едно правно цяло, което е обвързващо както за техните граждани, така и за тях". На практика се приема, че суверенитетът е делим, а частичното му прехвърляне е възможно, което се потвърждава от факта, че по същество държавите-членки вече са го осъществили с присъединяването към ЕС. В определени области, предимно в икономическата област, суверенитетът е прехвърлен (т.е. суверенните права) изцяло (например външна търговия, селско стопанство и др.), в други - частично (например образование, култура и др.), а в трети се осъществява само сътрудничество (например в политическата област - правосъдие и вътрешни работи).

Отказът, т.е. прехвърлянето на суверенитета, се възприема като доброволен акт, валиден докато съществува ЕС или ако не бъдат внесени съществени изменения в правото на ЕС.

Делимостта на суверенитета е основа на процеса за интеграция в рамките на ЕС, при което след прехвърлянето от държавите върху институциите значително се променя, тъй като се слива в единен, общ в рамките на определена политика или област, който при необходимост се прилага колективно. Според решението на Съда по едно от делата, относно възможността предоставените на ЕО правомощия (суверенни права) да се възвръщат към държавите-членки, приема, че "... предоставените правомощия не могат да бъдат оттеглени от общността ... освен съгласно изрична разпоредба на договора".

Прехвърлянето на суверенитета е тясно свързано с примата на правото на ЕС над националните законодателства на държавите-членки. Този принцип многократно е

потвърждаван от Съда и от национални съдилища, като се приема, че законосъобразното делегиране на правомощия по необходимост предполага, че актовете, приемани от новия носител на правомощията, имат пряко действие във вътрешното право и предимство пред противоречащите или националните норми.

Разделянето на суверенитета до голяма степен има сходство с федералния модел, но не е аналогично. Основното различие се състои в това, че съотношението между националните правомощия и тези на общността не е аналогично. Договорите, учредяващи ЕО, се отличават значително от конституциите на федерациите, като не предоставят правомощия на органите на ЕС в различни области, а държавите-членки едва след като са прехвърлили правомощията си върху тях, те ги упражняват. Прилагането на това правило и степента, до която юрисдикцията на държавата член е изместена от ЕС, са в зависимост от политиката, която урежда съответният договор. В областта на провежданата обща търговска политика държавите-членки са прехвърлили почти изцяло държавния си суверенитет, който съгласно чл. 113 от Договора за ЕО е изключително от компетенцията на ЕО, а държавите-членки не могат нито да провеждат самостоятелна търговска политика, нито да сключват външно-търговски договори с трети страни без разрешение.

Осъществяването на общи политики изисква доброволното възприемане на задълженията от държавите-членки да изпълняват приетите решения на ниво ЕС, а националните законодателства могат само да уреждат някои специфични въпроси извън компетенцията на ЕС по силата на остатъчната, не прехвърлена компетентност. В редица области държавите притежават компетентност, но те могат да загубят, когато в рамките на ЕС се предприемат законодателни действия. В други случаи изключителната компетентност на държавите-членки преминава върху ЕС автоматически след определена дата, но има и области, които спадат по принцип към сферата на компетентност на държавите, в които ЕС може да осъществява само координираща функция (например хармонизиране на законодателствата и

др.).

В заключение следва да се отбележи, че има и области, в които държавите-членки и ЕС имат конкурираща се компетентност (например политиката за конкуренцията) по отделни проблеми. В тези случаи е прието, че разделителната линия между приложимото право се определя от критерия за ефекта върху търговията, като националното право се допуска да се прилага само ако не ощетява пазара и не намалява ефекта от мерките, приети на ниво ЕС.

В съвременното си историческо развитие българите никога не са изпитвали чувство за сигурност подобно на гражданите на САЩ или на развитите демократични държави на Западна Европа. В новия контекст това може да се окаже предимство, тъй като приспособяването към реалиите на ограничената сигурност ще стане по-лесно.. Що се отнася до цената, която трябва да се плати, въпросът е по-сложен. В икономически смисъл тя няма да е по-висока от цената, която ще трябва да се плати за присъединяване към НАТО – просто поради факта, че страната физически не разполага с повече ресурси. Добре е, че в страната има широк консенсус за това, че такава цена трябва да се плати, следователно процесът ще бъде относително гладък. Различно стои въпросът с политическата цена. Българите твърдо отстояват правата и свободите си, придобити с идването на демокрацията. Местният политически елит и международната общност ще трябва да положат сериозни усилия, за да убедят обществото, че някои лични свободи се налага да бъдат ограничени в името на благо на човечеството. Най-важно е да се осъзнае и широко приеме факта, че присъединяването към НАТО, разглеждано както като процес така и като цел, е от полза за българската икономика; и че по-силна българска икономика е нещо добро за българската, балканската и глобалната сигурност. На този фон въпросът със суверенитета не се поставя толкова ребром.

СЪВЕТ ПО ЕВРОПЕЙСКА ИНТЕГРАЦИЯ

Ход на преговорите...

Преговорите за присъединяване към ЕС се водят в рамките на Междуправителствената конференция за присъединяване на Република България към ЕС, в която са представени България, страните членки и Европейската комисия. Конференцията заседава на ниво Министри и на ниво Заместник ръководители на делегациите за преговори (главни преговарящи).

До края на 2001 г. се предвижда провеждане на заседания на Конференцията на ниво заместници – съответно на 25-26.10.2001 и 27-28. 11. 2001 г. и на ниво министри – съответно на 11-12. 12. 2001 г.

Преговорният процес е разделен на 31 теми, съответстващи на броя на главите на бъдещия Договор за присъединяване на Република България към ЕС. В момента страните кандидатки водят преговори по 29 [1](#) глави.

Задължителна предпоставка за откриване на преговори по дадена глава е депозирането в Конференцията на Позиция за преговори от страната кандидатка. В отговор на Позицията за преговори ЕС изготвя Обща позиция. Общата позиция може да предлага временно закриване на преговорите или да изисква допълнителна информация към преговорната позиция. Допълнителна информация най-често се изисква във връзка с преходни периоди и необходимост от допълнително изясняване на намеренията на страната кандидатка относно приемането и прилагането на съответното право на ЕС.

До момента, в изпълнение на своята преговорна стратегия, България е депозирала 26 Позиции за преговори. За да покрие всички теми за преговори България следва да представи преговорни позиции по още три глави: “Енергетика”, “Регионална политика” и “Финансови и бюджетни въпроси”.

България е открила преговори по 21 глави като е закрила предварително 11 от тях. Всички останали страни кандидатки, с изключение на Румъния, са открили преговори по всички глави.

Програмата на Белгийското Председателство на ЕС предвижда до края на 2001 с България да бъдат открити преговори по още пет глави: “Свободно движение на хора”, “Социална политика”, “Енергетика”, “Регионална политика” и “Финансови и бюджетни въпроси”.

За да бъде изпълнена програмата на Председателството до средата на септември 2001 България следва да депозира преговорни позиции по “Енергетика”, “Регионална политика” и “Финансови и бюджетни въпроси”. С оглед откриване на преговори по глава 13. “Социална политика и заетост” до 10.09.2001 следва да бъде предоставен отговор на коментарите на Европейската комисия по позицията за преговори по глава 13. По глава 2 “Свободно движение на хора” се очакват коментари от страна на Комисията, въз основа на които при необходимост България ще депозира допълнителна информация.

България следва да насочи усилията си към откриване до края на 2001 на преговори по всички оставащи глави, включително и по тези, които не са предвидени в програмата на Белгийското Председателство. Тоест да приложи формулата 5+3 (5-те предвидени от

Председателството и 3 допълнителни, “Икономически и валутен съюз”, “Индустриална политика” и “Селско стопанство”. По тези глави са депозираны Преговорни позиции.)

Отварянето на всички глави би присъединило България към групата на напредналите в преговорите страни-кандидатки по отношение на броя на отворените за преговори глави. Така принципа на “догонване,” предложен от ЕС, ще бъде изцяло приложен.

За да може България напълно да се възползва от принципа на индивидуалното третиране и принципа на диференциация е необходимо страната ясно да заяви готовността си за по-нататъшно динамизиране на преговорния процес на предстоящите срещи на високо и най-високо равнище.

Важна предпоставка за бърз напредък на преговорите е поддържането на интензивен диалог и своевременно предоставяне на допълнителна информация по възникналите в процеса на преговори въпроси. Не по-малко важно за напредъка на България е стриктното изпълнение на поетите в хода на преговорите ангажменти. В Приложение 1 са посочени законовите и под законови актове, които България се е ангажирала да приеме до края на 2001.

С цел постигане на напредък в посока закриване на преговорите по 10-те отворени глави е необходимо България спешно да предостави допълнителна информация или да поеме определени ангажменти както следва:

Глава 1 “Свободно движение на стоки”

Глава 1 обхваща въпроси, определящи основата за функционирането на Вътрешния пазар на ЕС по отношение на търговията със стоки.

Преговорите по тази глава са закрити с всички страни кандидатки с изключение на България и Румъния, като с Румъния все още не са открити. Със затварянето на тази глава България ще се изравни с останалите страни-кандидатки по отношение на договарянето на важна част от основните въпроси на Вътрешния пазар.

ЕС очаква от България да представи допълнителна информация по въпросите, поставени в Общата позиция от 25.04.2001. За постигане на съществен напредък с оглед закриване на преговорите, е необходимо предприемането на редица законодателни действия още преди края на 2001, както и поемането на ангажимент за въвеждане на 80% от стандартите на ЕС. Въвеждането на европейските стандарти ще има непосредствен позитивен икономически ефект както за развитието на българския пазар, така и за стимулирането на износа към ЕС.

Глава 3 “Свободно предоставяне на услуги”

Глава 3 обхваща въпроси свързани с функционирането на Вътрешния пазар на ЕС по отношение на търговията с услуги.

Преговорите по тази глава са закрити с всички страни кандидатки с изключение на България и Румъния, като с Румъния все още не са открити.

Информацията, предоставена от България до август 2001, предполага закриване на преговорите. Очаква се нова Обща позиция на ЕС.

Глава 6 “Политика в областта на конкуренцията”

Глава 6 обхваща въпроси, които са от ключово значение за създаването на равно поставена конкурентна среда в рамките на Вътрешния пазар на ЕС. Поради липсата на практика и традиции по отношение на прилагането на хармонизираното конкурентно право в страните кандидатки, Европейската комисия подготвя допълнителни доклади и наблюдава на място развитието на законодателството и съответните административни структури.

Преговорите по глава 6 са открити с всички страни-кандидатки, като не са закрити с никоя от тях.

Република България е предоставила допълнителна информация по глава 6 “Конкуренция”, в която е поела ангажимент до края на 2001 да приеме Закон за държавните помощи.

Глава 9 “Транспорт”

Глава 9 обхваща транспортната политика на ЕС, която има за цел да осигури ефективността на Вътрешния пазар като гарантира безпроблемното функциониране на превоза на хора и стоки.

Преговорите по тази глава са открити с всички страни-кандидатки, но са закрити само с Кипър.

ЕС очаква от България да представи допълнителна информация по въпросите, поставени в Общата позиция от 07.06.2001. С цел постигане на напредък в преговорите, Българската страна следва спешно да намери решение на някои въпроси като адаптирането на системата за събиране на пътни такси, въвеждане на правото на ЕС по отношение натоварването на осите, и да обоснове подробно исканията си за преходни периоди.

Глава 10 “Данъчна политика”

Глава 10 обхваща чисто технически въпроси, свързани с приноса на страните членки към бюджета на ЕС от данъци и акцизи и осигуряване на изравнени условия по отношение на конкурентно способността на фирмите, доколкото тя зависи от данъчната политика на страните членки.

Преговорите по тази глава са закрити само с Унгария.

ЕС очаква от България да представи допълнителна информация по въпросите, поставени в Общата позиция от 25.07.2001. По-важните въпроси, по които е необходимо да бъде представена допълнителна информация са: освобождаването от ДДС на фармацевтични продукти, протези и технически средства за инвалиди; исканията за преходни периоди за достигане на минималните нива на акцизите на цигари, безоловен бензин и дизел.

Глава 19 “Телекомуникации”

Глава 19 обхваща въпроси, свързани с функционирането на пазара на телекомуникационни и пощенски услуги.

Преговорите за тези глава са закрити с всички страни-кандидатки с изключение на Румъния, България и Латвия.

На настоящия етап информацията, предоставена от България предполага закриване на преговорите по глава 19 "Телекомуникации". Очаква се Обща позиция на ЕС.

Глава 22 "Околна среда"

Глава 22 обхваща изключително широк спектър от въпроси. Изпълнението на екологичните изисквания на правото на ЕС изисква значителни инвестиции в почти всички сектори на икономиката и в този смисъл оказва влияние не само върху опазването на околната среда, но и върху развитието на икономиката.

ЕС очаква от България да представи допълнителна информация по въпросите, поставени в Общата позиция от 25.07.2001.

По тази глава преговорите не са закрити с Полша, Словакия, Латвия, Малта и България. Преговори не е открила Румъния.

Глава 24 "Правосъдие и вътрешни работи"

Глава 24 обхваща въпроси свързани преди всичко с осигуряването на ефективен контрол на външните граници на ЕС. В рамките на преговорите по тази глава страните кандидатки следва да приведат достатъчно убедителни доказателства за това, че след присъединяването си ще са в състояние да защитят външните граници на съюза от международната престъпност, нелегалната миграция, незаконния трафик на хора и т.н.

Тази глава е закрыта само от Словения. Преговори не е открила Румъния.

ЕС очаква от България да представи допълнителна информация по въпросите, поставени в Общата позиция от 22.06.2001. За постигане на съществен напредък в преговорите е необходимо до края на 2001 да бъдат приети Закон за защита на личните

данни и Закон за изменение и допълнение на Закона за бежанците в Република България и да бъде изготвен Национален план за действие за прилагане на Шенгенското законодателство.

Глава 25 “Митнически съюз”.

Глава 25 разглежда въпросите, свързани с функционирането на Митническия съюз на ЕС, който е основен инструмент на Общата търговска политика.

ЕС очаква от България да представи допълнителна информация по въпросите, поставени в Общата позиция от 06.06.2001. С цел постигане на напредък в преговорите, Българската страна следва спешно да намери решение на някои въпроси като програмата за изпълнение на Бизнес стратегията на Агенция “Митници”, въвеждането на стандартите и практиката на ЕС по отношение на управлението на човешките ресурси, разпределянето на отговорностите между митническите власти и полицията и управлението на всички политики на Общността, управлявани от митническите власти, особено що се отнася до Общата селскостопанска политика.

Преговорите по тази глава са закрити от всички страни-кандидатки с изключение на България, Румъния, и Литва, Латвия и Естония. Очакванията са, че до края на второто шестмесечие на 2001 преговорите с Балтийските държави ще приключат.

Глава 28 “Финансов контрол”.

Глава 28 обхваща въпросите, свързани със способността на страните членки ефективно да упражняват контрол върху средствата, отпускани от бюджета на Общността. Наличието на ефективен контрол е задължителна предпоставка за получаване от страните членки на средства от структурните фондове.

Преговорите по тази глава са закрити от всички страни-кандидатки с изключение на Чехия, Словакия, Латвия, Литва и България. Преговори не е открила Румъния.

България е представила допълнителна информация по въпросите, поставени в Общата позиция на ЕС, която е в процес на консултиране с представители на Европейската комисия.

РЕФЕРЕНДУМЪТ НЕОБХОДИМОСТ ИЛИ СКЪПА ЕКСТРА

Дали отказвайки ни референдум не ни подценяват...

Не само широките професионални кръгове не знаят какво значи членството в ЕС, а и голяма част от политиците също. Темата дали да има или не референдум се измества, това личи по поведението на управляващото мнозинство. Смесът на провеждането на референдум е: обществото да бъде информирано за това, какво представлява членството в ЕС.

Досега евроинтеграцията ни се поставяше на едно символна ниво. Присъединяването е голямо усилие, което изисква много добра подготовка и много добра оценка за политиката на държавата и на фирмите. Правителството трябва да направи публично достойствие не само какво е договорено по присъединяването ни, но и какъв ще бъде ефектът от членството.

Референдумът ще е инструмент за подтикване към развитие на гражданското общество. Все още нямаме достатъчно добре развито общество. Ако говорим за разходи - референдумът може да се проведе заедно със следващите парламентарни избори и така средствата ще се сведат до минимум. В обществото има солиден консенсус по въпроса за присъединяването ни към ЕС, защото нямаме друга алтернатива. Няма и политически субект, който да е изразил резерви по интеграцията в ЕС.

ПОМОЩИ ЗА БЪЛГАРИЯ И ОТ БЪЛГАРИЯ

Трябва да се замислим, не винаги може само да получаваме...

Няма никаква връзка между преговорите с България и Румъния и приемането на финансовата рамка. Трябва да сме оптимисти, че България и Румъния ще успеят да спазят графика за присъединяване през 2007 г. и това ще е най-доброто за двете страни, Балканите и ЕС, заяви Куркулас. Той отново каза, че в преговорите всяка държава се оценява според собствените ѝ постижения.

Междувременно официален Букурещ посрещна на нож изказването на външния ни министър Соломон Паси, че е възможно заради Румъния да има забавяне на финансовата рамка от Еврокомисията за двете страни. Тези изявления са "само реторика за пред медиите", каза главният преговарящ на северната ни съседка Василе Пушкаш . Той посочи, че Букурещ е настоявал м.г. България и Румъния да са заедно при присъединяването към НАТО.

На скоро в Европарламента беше представен бюджетът на съюза. Представянето на общия финансов пакет България и Румъния даде възможност за преговори. В резултат на преговорите към 10 Февруари България и Румъния ще получат 9 милиарда евро финансови средства от Европейския съюз за периода 2007-2009 година.

Това предвижда финансовият пакет на Европейската комисия, представен на сесията на Европарламента в Страсбург.

Предложението отваря пътя към приключване на преговорите с България през 2004 година, съобщи нашият специален пратеник в Брюксел Албена Воденичарова.

След влизането си в ЕС България не само ще взема, но и ще дава пари. Ако се приеме предложението на Еврокомисията, ще внасяме в бюджета на ЕС не повече от 1,24% от brutния национален продукт. Той е 17,6 млрд. евро за 2003 г. България ще дава на ЕС до 218 млн. евро годишно, смятат експертите от Министерството на външните работи.

БЪЛГАРСКИЯТ БИЗНЕС ПОСРЕЩАНЕ НА ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВОТО

Дали сме достатъчно конкурентни, или ще бъдем само вносителни...

В периода до 2007 г. ще има интензивни дебати между българския бизнес и правителството, свързани с предизвикателствата по прилагане на новата регулаторна среда, която се изисква за приемане в ЕС. Каква цена ще плати българският бизнес, за да отговори на критериите на ЕС? Реалистично ли е да се очаква, че българската

икономика ще действа конкурентно в рамките на

ЕС през 2007 г.? Пренебрегват ли политическите цели за членство в ЕС цената и задълженията, с които ще се нагърби българската индустрия, за да вкара България в ЕС? Пакетът закони и актове, наречен *acquis communautaire*, е обемист и засяга буквално всички аспекти на бизнеса - от здравеопазване и безопасност на работното място, опазване на околната среда, стандарти за продукция, до обслужване и закон за труда. Дори и в ЕС, много хора на бизнеса считат такива закони за допълнително бреме и разходи, които правят базираните в ЕС фирми неконкурентни на международния пазар. Няма съмнение, че *acquis* могат да притиснат много български фирми до стената, тъй-като цената на прилагане може да се окаже твърде висока за тях. Такав ще е действителността за българските хора на бизнеса, независимо дали някой определя тази като добра или лоша. Освен това, цената на прилагане на стандартите на ЕС може да варира според фирмата и отрасъла.

Предимно местните фирми, а не чуждите компании в страната, ще се окажат уязвими при приспособяването към стандартите на ЕС.

Едно изследване, направено в Унгария показва, че измежду много от сериозните последици, добри или лоши, които чуждите фирми донасят на местните пазари, е и обстоятелството, че те "вносят" правила и стандарти, с които фирмите трябва да се съобразяват. Въздействието на това "регулаторно приближаване" е много силно, когато фирмите се състезават на

основата на стандарти за продукция и услуги, прилагани в сектори, като финансите, телекомуникациите и енергетиката. Подобно въздействие се наблюдава и когато чужди фирми използват местния пазар като регионален център за производство и разпространение обратно в ЕС. Това става, защото чуждите компании използват по-високи стандарти, като средство за предимство срещу местните си конкуренти. И тези по-високи стандарти са в повечето случаи близки до тези в ЕС.

От това произтичат някои потенциално сериозни въздействия за някои от основните играчи, включени в присъединителния процес в България.

Най-напред, за правителството, натоварено с правното приемане и практическо прилагане на *acquis*, това може да е по-лесно ако преобладаващите конкурентни условия в промишлеността се диктуват от регулаторното конкурентно предимство на ЕС. Това от своя страна може да се улесни от присъствието в България на чужди фирми, които активно се конкурират с местни фирми на основата на по-високи стандарти.

На второ място, поради натиска за по-високи стандарти, който чуждите фирми внасят, местните компании ще трябва да повишат собствените си стандарти, за да отговорят на конкуренцията или ще бъдат изхвърлени от бизнеса. На трето място, потребителите могат пряко да се облагодетелстват от този процес на

регулаторно прехвърляне, откривайки, че имат достъп до нови стандарти за продукция и услуги.

Членството в ЕС има ясни предимства и недостатъци за промишлеността. Още повече, че политиката за членство в ЕС, включително компенсации за пострадалите от тези промени, ще продължи да бъде сериозно предизвикателство. Опитът на Унгария показва, че въпреки често споменаваните отрицателни страни на многонационалните компании, те могат да изиграят положителна роля при достигане на нивото на регулаторни стандарти в ЕС, като по този начин ускорят процеса, чрез който дадена страна може да приеме критериите за членство в ЕС и подобрят качеството на живот за потребителите, работниците и обществото като цяло. Този дебат със сигурност ще продължи през идните години.

Наблюдава се и раздвижване:

На 5 февруари 2002 г. в Министерството на икономиката беше проведена среща с участието на браншови организации и представители на МИ и МЗГ, на която пред браншовите организации бяха представени някои искания на Европейската комисия за взаимна либерализация на търговията между България и ЕС. Подготовката на позицията на българската страна за нов кръг преговори с Европейския Съюз за нови договорености относно търговията със селскостопански стоки вече е започнала, като се предвижда новите договорености да влязат в сила от 1 юли 2002 г

На срещата в МИ бяха разяснени някои нови моменти въз основа на които ще бъде договарян новият размер на квотите. Квотите ще се определят на базата на не по-малко от 2% от потреблението на дадената стока в България, като ще се взема предвид и производственият потенциал и традиционно изнасяните количества от България за страните от ЕС /изнесените количества през последните 3 години/. Експортните субсидии при износ на тези стоки от ЕС за България ще бъдат премахнати. Митата в рамките на квотите ще бъдат нулеви. Импортните и експортните квоти ще бъдат договаряни на реципрочна база. Освен това се предлага преференциалните мита в рамките на досега съществуващите квоти да бъдат изцяло премахнати и тези квоти да бъдат прибавени към ново договорените количества. Така например в сектор говеждо месо досега имаше преференциална квота за внос от ЕС в рамките на СТО от 8149 тона при мито от 8,5%.

Становище на АМБ (Асоциацията на месопреработвателите в България) относно взаимната либерализация на търговията между България и ЕС в областта на сектор говеждо месо и преработени месни продукти от говеждо месо, жив дребен рогат добитък, месо от него и преработени месни продукти, месо от птици

Относно предлаганата квота за говеждо месо.

АМБ одобрява да се договори предлаганата квота за внос на говеждо месо от ЕС от 2000 тона при нулево мито, още повече че това количество няма съществено да повлияе върху пазара на говеждо месо в страната, тъй като ще бъде освободено от експортни субсидии и вероятно няма да е особено конкурентоспособно.

Договарянето на тази квота ще даде възможност от България също да се изнасят 2000 тона за ЕС при нулева ставка на митото. Въпреки че в момента България не би могла да се възползва от тази възможност, защото няма одобрен месокомбинат за заготовка на говеждо месо за износ за ЕС, смятаме че е добре тази възможност за износ да съществува. За в бъдеще тя би могла да подейства стимулиращо на фирмите да предприемат крачка напред в тази насока. Поради същата причина България не може да изнася и преработени продукти и консерви от говеждо месо за ЕС. Износът на преработени месни продукти от всички видове месо през последните 3 години е в рамките на 1000-1200 тона, като за страните от ЕС се изнасят само такива от птиче месо.

Предлаганата либерализация на търговията в сектор "овче месо" е изключително изгодна за България, тъй като досегашната квота от 7 хил. тона за износ с нулево мито се изпълнява изцяло и страната има възможност за износ и на по-големи количества. Либерализацията на пазара ще повлияе благоприятно и върху целия сектор овцевъдство, което е заложено и в националната стратегия за развитието на животновъдството у нас. България задоволява своите потребности от месо от дребен рогат добитък и не е вносител на такова месо. През последните 3 години са внасяни съответно само 58, 40 и 16 тона замразено овче месо за преработка, така че взаимната либерализация на пазара няма да застраши сектора в страната. АМБ изразява своето становище, че отстъпките в сектор "говеждо месо" могат напълно да бъдат направени в размяна на договореностите за либерализация на търговията с месо от дребен рогат добитък.

АМБ изказва своето становище, ако се договаря безмитен внос на птиче месо от ЕС в размер на 6050 тона с нулево мито, това да бъде по определена позиция, а именно: 0207 27 10 0 - замразено обезкостено пуешко месо.

АМБ има и няколко предложения, които са предмет на третиране на различните преференциални споразумения, и които се надяваме да бъдат взети под внимание при сключването на бъдещите договорености:

Предлагаме да се помисли за отпускане на известна преференциална квота в рамките на СТО/ГАТТ при внос за позиция 0203 - свинско месо, охладено и замразено, което да бъде предмет на бъдещи договорености.

Общата квота за внос на свинско месо от ЕС при нулево мито /7000 тона безмитен внос на свинско месо в България от ЕС, договорена от 1.07.2000 г. и предвиждаща годишно увеличение от 500 тона е обща квота за свинско месо, охладено и замразено, свинско месо осолено или пушено, колбаси и преработено свинско месо/ да бъде разбита на отделни тарифни позиции и квотата за тарифна позиция 0203 да бъде в рамките на 5500 тона, което ще бъде предпоставка за внос на свинско месо по конкурентни цени и ще предотврати неконтролируемо покачване на цените на българското свинско месо, оскъпяване производството на колбаси и по-нататъшно спадане на потреблението им в страната. Същевременно ще се ограничи вносът на преработено свинско месо и колбаси, за чието производство в страната има предостатъчен капацитет.

При подготвянето на позициите по провеждане на преговори за подписване на двустранни споразумения за свободна търговия с определени страни и договаряне на преференциални условия за търговия /квоти, намалени ставки на митата и др./ за стоки, касаещи интересите на месопреработвателите, предлагаме представители на АМБ да участват в разработването на позициите по преговорите, като бъде взето под внимание и становището на АМБ. Становище от АМБ не е търсено при разработването на позициите по повод вече сключените споразумения с Турция, Македония, Литва и Израел, както и по преговорите в рамките на СТО/ГАТТ.

АЕЦ

Дали не правим компромис със себе си...

Преговорна глава Енергетика Главата "Енергетика" е отворена за преговори през месец ноември 2001. В началото на месец октомври 2002 българската страна представи отговори на поставените от ЕС въпроси и разясни настъпилите промени и нови обстоятелства в сектора.

Европейският парламент е склонен на преговори за срока, в който България трябва да затвори 3 и 4 блок в АЕЦ "Козлодуй". Това стана ясно от изказването на докладчика за България Джефри ван Орден по време на изслушването на главния преговарящ Меглена Кунева от Комисията по външна политика на парламента на 23 април 2002 година.

България настоява блоковете да бъдат затворени две години след приемането на страната ни в Европейския съюз. По този начин се обвързват сроковете за затварянето на блоковете с приемането ни в ЕС.

Обществено мнение за АЕЦ "Козлодуй" в контекста на присъединяване на България към ЕС Ноември 2003 Данните от изследването ясно показват, че обществените нагласи за запазването на трети и четвърти блок на АЕЦ "Козлодуй", дори с риск това да затрудни или постави под съмнение преговорния с ЕС.

ОБОБЩАВАНЕ НА УСИЛИЯТА

Права и задължения...

Като разкрихме новото при това поредно разширяване на ЕС, можем да подчертаем, че съществуват предизвикателства на разширяването най-напред за страните -членки, но също и за асоциираните страни сами по себе си. Бихме могли да кажем, че за страните-кандидатки предизвикателствата са преди всичко в усилията,необходими от тяхна страна за изпълнение на условията за членство. Да си припомним, че срещата на върха в Копенхаген определи 3 условия за членство:

Политически условия - демократичност, права на човека, правова държава.

От икономическа гледна точка очевидно състоянието на нещата е по-малко оптимистично. Трудностите на страните-кандидатки се състоят в доказването на възможността да се изпълнят условията за функционираща пазарна икономика. Все пак следва да се има предвид, че страните- кандидатки са постигнали напредък и че влизането им в ЕС ще представлява фактор, който ще стимулира подсилването на действащата пазарна икономика и способността да се устои на конкуренцията. Следователно констатираме, че е налице прогрес, по-голям при някои от страните кандидатки в сравнение с други и че именно по- значимият напредък е обосновал избора на страните за първата вълна. Следва да се отбележи и необходимостта от постигнат известен минимум, ако не искаме присъединяването да се превърне в причина за разрушаване на икономическата тъкан на съответната страна. Не трябва да се поставят твърде много изисквания, в противен случай никога няма да е възможно присъединяването, но не трябва да се поставя летвата твърде ниско. Необходим е минимум от подготвителни усилия, без които икономиката на тези страни може да бъде напълно разрушена при влизането в ЕС .

Предмет на аналитичния преглед на законодателството ("screening") е да се отчете и доколко законодателствата на страните-кандидатки са адаптирани към общностното право, както и в какви времеви рамки се разполага процеса. В този смисъл от особено значение е и наличието на необходимия административен капацитет, серия от инструменти с оглед на прилагането на тази регламентация. Това е значимо предизвикателство - предизвикателството на реорганизацията на административните структури.

Така че, както разбирате, предизвикателствата са големи. Важно е обаче да се

подчертае, че всяка една вълна на присъединяване към Европейските Общности е дала винаги нов тласък и импулс за развитие на Общността. Този факт важи и за предстоящото разширяване на Европейския съюз.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Какво очакват българите от членството в ЕС - от една страна очакванията са за нови пазарни възможности, чужди инвестиции, финансова подкрепа, постигане на по-висок стандарт на живот, икономическо благоденствие, по-висок международен престиж на страната, заздравяване на демокрацията, от друга страна - за известно ограничаване суверенитета на страната и нарастване на конкуренцията. Независимо от това, приобщаването на страната към обединена Европа няма алтернатива.

От казаното дотук следва че в момента България се намира в такова състояние в което политическата цена тоест политическите усилия се плаща много лесно но все още не сме в реално състояние да плащаме икономическата цена на присъединяването ни към ЕС. Към момента България е затворила почти всички глави по преговорите с ЕС. Фактически обаче тя не е започнала реалното изпълнение по никоя от тях - поради липса на пари поради незнание от страна на администрацията за изискванията нормите и стандартите на ЕС. Поради не ангажираност на бизнеса за изпълнението им или поради незаинтересованост към проблема.

Докато извън страната министрите и членовете на висшата администрация декларират готовността на българите да се присъединят към ЕС и с това да изпълнят всички реформи придружаващи това присъединяване то вътре в страната не се прави почти нищо за разясняване на долу по йерархията на администрацията за нормите които тя трябва да следва и изпълнява а на бизнеса и обществото за техните права и задължения и за изискванията към тях не се обяснява и мерките които са предприети за улесняване на това изпълнение.

Ето защо след като влезем в ЕС юридически фактически ние може да се окажем неподготвени за предизвикателствата които то носи.

